

Baserriak

ULA IRURETAGOIENA

Berriki Donostiako Arkitektura Eskolan agerkunde arkitektoniko bat izan dugu. Tesi doktoral baten markoan eta Ibon Telleria arkitektoaren eskutik, euskal baserriaren inguruko ezagutzaren aldaera bat azaldu da. Ekarpinak dio, lagar ereduaren baserrien hasierako eraikuntza 1450 urte inguruan kokatu ahal dela, orain arte XVI. mendean datatuak izan direnean. Baserriak garai hartako sagardo ekoizpenaren fabrikak ziren eta euskal lurraldea sagardo ekoizpen makina gisa funtzionatzen zuen, baserria makinaren unitatea izanik. Baserria ezin da inguruan zituen landa lurretatik desberdindu, bata ez da ezer bestea gabe. Eta baserria eta bere inguru gertuak paisaia-entitate bilakatu ziren.

Sorterriko baserriak egurrezko egiturak ziren, inguruko zuhaitzekin eginak. Ezabatu dezagun harria gure euskal arketipo arkitektonikotik. Sei baok egitura osatzen zuten eta oinean modulazio eta proportzio zehatz bat jarraitzen zuten denek, sagarrak txikitzeko egitura-lagarria erdialdean eta lehen oineko plataforman zegoen, kasuan kasuko baldintzetara egokitzekoa. Lagarra urrutiko herrialdeetan ere egiten zen sistema bat da, eraikinaren kanpoaldean zeuden; eta baserriaren egitura Europako egur eraikuntzaren ezagutzan kokatzekoa da. Ezabatu dezagun gure nolokotasun isolatua gure mitoetatik.

Gurera iritsi diren baserriak *patchwork* bat bezala irudikatu behar ditugu. Eraiki zirenetik gaur egun arte aldaketa anitz jasan dituzte, ez soilik barne banaketan; egituran, eraikuntzan eta kanpoaldeko akaberetan ere bai. Hainbeste informazio gordetzen dute bere materialen, hainbeste egoera bizi izan ditu, ikusgai diren geruza gainazal guztiak bereiztea eta ulertzea ez dela nolana hiko lana. Ibon Telleriak dio baserria entzuten ikasi behar dela. Edonola ere, beharrezkoa da baserria irudi estatiko batetatik fotogramaren ulermenera salto egitea. Bide honetatik bakarrik irekiko dugu baserriaren iruditeria, bere edertasuna zabaldu eta zinez maitatzeko bideak eraiki. ●

Oposizioak gaztelaniaz, gero euskaraz irakasteko

MIKEL GARCIA IDIAKEZ

EAeko ikastetxe publikoetan irakasle plaza lortzeko oposizioetan, euskaraz irakatsiko duten hautagai batzuek lanaren defentsa gaztelaniaz egitea aukeratu dute, oposizioen oinarriek hala ahalbidetzen baitute. Horretaz kexatu da tribunaletan egokitu zaion aztertzaile bat.

Batetik, zentzurik ba al du euskaraz irakatsiko duen irakasleak aukera izatea oposizioetako proba euskara ez den beste hizkuntza batean egitekoa? Proba ez al litzateke hain justu baliatu behar irakasleen euskara maila, kalitatea, ahozkotasuna eta gisakoak neurtzeko, besteak beste? Euskaraz edo gaztelaniaz aurkezturiko lana berdin baloratzea egokia al da?

Bestetik, zentzurik al du euskaraz irakatsiko duen irakasleak gaztelania hautatzea lanaren defentsa egiteko? Zein profil, maila eta ohitura linguistikotik ote du hori egiten duen irakasleak? Ulertu behar al dugu joera handiagoa duela erdarara jotzeko, euskarara baino? Hobeto moldatzen dela erdaraz, euskaraz baino? Etxetik prestatuta dakarren lanaren defentsa euskaraz txukun aurkezteak ahalegina eskatzen diola eta ahalegin hori egitea baino nahiago izan duela erdarara jo? Klaseko martxa ere erdaraz pentsatu eta prestatuko duela, eta ondoren euskarara itzuliko duela?

Hizkuntza ereduak eta ikasleen euskalduntzea eztabaida iturri izan dira EAEko Hezkuntza Lege berrian, baina oharkabean joan da irakasleei dagokien atala: irakasleek euskaraz C1 maila lor dezaten prestakuntza "sustatuko da", dio legeak, baina C1 ez, C2 maila sustatzeko eskatzen zuten Euskalgintzaren Kontseiluak. Alegia, irakasleek behar luketen euskara mailaren helburua kokka bat igotzea.

Irakasleak eurak kritiko agertu izan dira, maisu-maistrek beti ez dutelako bermatzen euskara maila egokia, edota erdarara jotzeko joera dutelako. Eta euskara pobrea duenak edota euskara lehenesten ez duenak nekez transmitituko die kontraktorik bere ikasleei. ARGIA gaiaz idatzi genuenean, irakasleak euskalduntzeko ardura duen Irale programa oso zaharkituta dagoela eta ez dela funtzionala adierazi zuten irakasle batek, iruzkinetan.

Beste irakasle batek erantzun zion arazoa ez dela Irale, "harmaila baxuenetik" datorrela arazoa: "Geure buruari galdetu beharko genioke zein hizkuntza maila ateratzen duten gure irakasle eta maisu-maistrek unibertsitatean iritertzen direnean. Gaztelaniaz pentsatu eta euskaraz eskolak ematen dituzten irakaslez beteta dago gure irakaskuntza-sistema. Ergatiboak, konpletibak bereizten ez dituzten eta morfosintaxi-akats izugarriak egiten dituzten irakasleak ditugu nonahi. Denak ez du balio aritze hutsaren izenean".

Baina aritu ere, denak ez dira euskaraz aritzen, egunerokoan. Hala nabarmendu nahi izan zuten Ibai Zabalak, "irakasle askok euskararekiko agertzen duen atxikimendu falta" mahai gainean jarrita. Errealitatea zein den ikerketa sakonagoek erakutsiko dute, baina oposizioetan batzuek hautatu duten bideak zer pentsatua eta zer aztertua eman beharko luke. ●